

MÜZİK EĞİTİMİ ALANINDAKİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Yrd. Doç. Dr. Ilgım KILIÇ, İnönü Üniversitesi

1. Giriş

Her alanda olduğu gibi müzik eğitimi alanında yapılan araştırmalar da, alanın sağlam kavramsal temeller ve kuramsal modellere oturtulması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda Demirel’in de belirttiği gibi (2007: 208) lisansüstü eğitim, özellikle bilimsel bilgi üretimi açısından, üniversitelerin en önemli görevleri arasında yer almaktadır. Üniversiteler, en önemli toplumsal işlevlerinden birisi olan araştırma yapmak ve yeni teknolojiler üretmek görevlerinin önemli bir bölümünü lisansüstü eğitim sürecinde yapılan araştırmalar ile yerine getirir. Buna göre bilimsel araştırmalar tüm alanlarda olduğu gibi müzik eğitimi alanı için de gelişimin ve ilerlemenin ön koşulu durumundadır. Ayrıca yine her bilim dalında olduğu gibi müzik eğitimi alanında da yapılan araştırmalara yönelik nicelik ve nitelik bilgisi, Ece’nin (2007, 2007(2), Sağer’in (2005), Gençel Ataman’ın (2009), Köse’nin (2009), Ayhan’ın (2006) ve Demirbatır’ın (2001) çalışmalarında olduğu gibi bu alanın konumu ile ilgili ayrıntılı bilgi verecektir. Bu durumdan hareketle bu araştırmanın amacı; “müzik eğitimi” alanında 2000-2010 yılları arasında yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezlerini belirleyen ölçütler doğrultusunda incelemek, analiz etmek ve mevcut durumu ortaya koymaktır. Buna göre araştırmanın problem cümlesi ve alt problemler şu şekilde belirlenmiştir.

1.1. Problem

“Müzik eğitimi alanında yapılmış olan tezlerin yapısal ve niteliksel özellikleri nelerdir?”

1.2. Alt Problemler

1. Müzik eğitimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının yapıldığı üniversiteler hangileridir?
2. Müzik eğitimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları yıllara göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Müzik eğitimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının danışmanlık görevini yürüten öğretim üyeleri unvanlarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

4. Müzik eğitimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri konularına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

5. Müzik eğitimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinde hangi araştırma modelleri kullanılmıştır?

6. Müzik eğitimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinde hangi araştırma yöntemleri kullanılmıştır?

7. Müzik eğitimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinde hangi veri toplama araçları kullanılmıştır?

1.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Türkiye’de üniversitelerimizde müzik eğitimi alanında yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezleri, örneklemini ise müzik eğitimi alanındaki yüksek öğretim kurulu tez veri merkezinde bulunan, 2000-2010 yılları arasında tamamlanmış olan ve araştırmacı tarafından ulaşılan tezler oluşturmaktadır. Araştırmada, araştırmacı tarafından ulaşılan 302 yüksek lisans tezi ve 98 doktora tezi incelenmiştir.

Tablo 1’de incelenen tezlerin hangi düzeyde (yüksek lisans-doktora) yapıldıkları belirtilmiştir.

Tablo 1. Tezlerin Türlerine Göre Dağılım

Tez Türü	f	%
Yüksek Lisans	302	75.50
Doktora	98	24.50
Toplam	400	100.00

2000-2010 yılları arasında yapılan ve müzik eğitimi alanına yönelik olan tezlerin türleri incelendiğinde tezlerin %72.50’sinin yüksek lisans, %24.50’sinin ise doktora düzeyinde olduğu görülmektedir.

1.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması amacıyla, araştırmacı tarafından öncelikle bünyesinde Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı ve Müzik Anabilim Dalı yüksek lisans ve doktora programı bulunduran ve bu programlardan mezun vermiş enstitüler belirlenmiştir. Daha sonra, YÖK tez merkezinin tez tarama sayfasında, 2000-2010 yılları arasında tarih sınıflandırılması yapılarak müzik eğitimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin künye bilgileri elde edilmiştir. Bu aşamadan sonra, kimi tezler tam metin olarak doğrudan elektronik ortamdan, kimi tezler ise, fotokopi yoluyla elde edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları şöyle belirtilmiştir:

- Müzik eğitimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri,
- Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tez veri merkezindeki müzik eğitimi alanında yapılan ve araştırmacı tarafından ulaşılabilen yüksek lisans ve doktora tezleri ve

- Araştırmacı tarafından belirlenen inceleme ölçütleri ile sınırlıdır. Bu ölçütler, araştırmanın yöntem kısmında ayrıntılı şekilde verilmiştir.

2. Yöntem

1. Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu biçimiyle betimleyen (Karasar, 1999: 77) araştırma modelleridir.

2. Çalışmaya temel teşkil eden ve Yükseköğretim Kurulu’nun (YÖK) web sayfasında (<http://www.yok.gov.tr>) yer alan tez arşivi linkinden girilerek ulaşılabilen 302 sayıdaki yüksek lisans ve 98 sayıdaki doktora tezine tam metin olarak ulaşılmıştır.

3. Ulaşılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin değerlendirilmesinde araştırılması hedeflenen olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan doküman incelemesi (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 187) tekniğinden yararlanılmıştır.

4. Bu çalışmada araştırmacı tarafından, tezlerin değerlendirilmesi için önemli olduğu düşünülen ölçütler belirlenip sınıflandırılarak, bir tez değerlendirme formu oluşturulmuştur. Ölçütler;

- Tezi yapan araştırmacının cinsiyeti,
- Tezlerin yapıldığı üniversite,
- Yayın yılı,
- Danışmanın unvanı,
- Müzik eğitimi içerisinde bulunan konu alanı,
- Araştırma modelinin sınıflandırılması,
- Araştırma yönteminin sınıflandırılması,
- Örneklem grubunun özellikleri,
- Veri toplama araçları,

5. Veri analizinde kategorik veri analizi tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, toplanan veriyi açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak için kullanılmıştır. Bu amaçla, toplanan verinin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan kategorilere (temalara) ulaşılması gerekmiştir. Çünkü içerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen veriyi belirli kavramlar ve kategoriler çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 227).

6. Tezlerin incelenmesi sonucu gerek yapısal, gerekse içerik bakımından elde edilen sonuçlar doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir.

3. Bulgular

Bulgular araştırma sonunda elde edilen verilerin, ilgili kriterlerin çeşitliliğine göre sınıflandırılmasıyla oluşturulmuştur.

Tablo 2. Tezi Yapan Bireylerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Yüksek Lisans		Doktora	
	f	%	f	%
Kadın	160	52.98	53	54.08
Erkek	142	47.01	45	45.91
Toplam	302	100.00	98	100.00

Yüksek lisans ve doktora tezlerini yapan araştırmacıların cinsiyetleri incelendiğinde tablo 2’de de görüldüğü gibi % 52.98 oranındaki araştırmacının yüksek lisans tezini tamamlayan ve % 54.08 oranındaki araştırmacının doktora tezini tamamlayan kadın öğrenciler olduğu görülmektedir. Buna karşılık; % 47.01 oranı ile yüksek lisans, % 45.91 oranı ile de doktora tezini tamamlayan erkek öğrenciler olduğu belirtilmektedir. Bu durum; lisansüstü müzik eğitimi araştırmalarında kadın öğrencilerin daha fazla yer aldıklarını göstermektedir.

Tablo 3. Tezlerin Çalışıldığı Üniversitelerin Dağılımı

Üniversite	Yüksek Lisans		Doktora	
	f	%	f	%
Gazi Üniversitesi	100	33.11	60	61.22
Marmara Üniversitesi	65	21.52	14	14.28
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	27	8.94	8	8.16
Selçuk Üniversitesi	18	5.96	5	5.10
Dokuz Eylül Üniversitesi	17	5.62	10	10.20
Uludağ Üniversitesi	16	5.29	-	-
İnönü Üniversitesi	13	4.30	-	-
Cumhuriyet Üniversitesi	9	2.98	-	-
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	7	2.31	-	-
Niğde Üniversitesi	6	1.98	-	-
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	5	1.65	-	-
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	3	0.99	-	-
Atatürk Üniversitesi	3	0.99	1	1.02
Süleyman Demirel Üniversitesi	2	0.66	-	-
Karadeniz Teknik Üniversitesi	2	0.66	-	-
Pamukkale Üniversitesi	2	0.66	-	-
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	0.33	-	-
Kocaeli Üniversitesi	1	0.33	-	-
Sakarya Üniversitesi	1	0.33	-	-
Kırıkkale Üniversitesi	1	0.33	-	-
Kafkas Üniversitesi	1	0.33	-	-
Erciyes Üniversitesi	1	0.33	-	-
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	1	0.33	-	-
TOPLAM	302	100.00	98	100.00

Tablo 3’te “müzik eğitimi” konusunda yapılan tezlerin üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde; en fazla tezin Gazi Üniversitesinde (yüksek lisans % 33.11 – doktora % 61.22) ve Marmara Üni-

versitesi’nde (yüksek lisans % 21.52 – doktora % 14.28) yapıldığı görülmektedir. Bu üniversitelerin köklü üniversiteler olması bu bulgunun nedeni olabilir.

Tablo 4. Tezlerin Bitirildiği Yılların Dağılımı

Yıllar	Yüksek Lisans		Doktora	
	f	%	f	%
2000	6	1.98	2	2.04
2001	19	6.29	7	7.14
2002	12	3.97	11	11.22
2003	9	2.98	3	3.06
2004	10	3.31	4	4.08
2005	19	6.29	7	7.14
2006	65	21.52	6	6.12
2007	52	17.21	25	25.51
2008	46	15.23	12	12.24
2009	43	14.23	16	16.32
2010	21	6.95	5	5.10
Toplam	302	100.00	98	100.00

Tezlerin yıllara göre dağılımına bakıldığında yapılan araştırmalarda 2006 yılından günümüze doğru bir artış olduğu görülmektedir. Bu verilere göre; yüksek lisans ve doktora programlarına olan talebin giderek arttığı düşünülmektedir. Bu durumun; beraberinde öğrenci kontenjanlarının da artırılmasını gerektirmiş olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Danışmanların Unvan Dağılımı

Danışman Unvanı	Yüksek Lisans		Doktora	
	f	%	f	%
Profesör	95	31.45	65	66.32
Doçent	68	22.51	25	25.51
Yardımcı Doçent	140	46.35	20	20.40
Öğretim Görevlisi Doktor	4	1.32	-	-

Tablo 5’te “müzik eğitimi” alanında yapılmış olan lisansüstü tezleri yürüten danışmanların unvanlarına ilişkin dağılım görülmektedir. Araştırma sırasında bu inceleme yapılırken bazı tezlerin iki danışmanlı olduğu görülmüştür. Bu durum da göz önünde bulundurulduğunda yüksek lisans tezlerinde % 46.35 ile yardımcı doçent unvanına sahip öğretim üyelerinin, doktora tezlerinde ise % 66.32 ile profesör unvanına sahip öğretim üyelerinin tez danışmanlığı yaptığı görülmektedir. Bu durum; daha ziyade lisansüstü eğitime yeni başlayan üniversitelerin bünyesinde yardımcı doçent unvanına sahip öğretim üyelerinin lisansüstü tezlerini yürüttüğünü düşündürmektedir.

Tablo 6. Müzik Eğitimi Lisansüstü Tezlerinin Konu Alanına İlişkin Genel Dağılım

Konu alanı	Yüksek Lisans	Doktora
	n	n
Performans İnceleme ve Değerlendirme	172	91
Müzik Öğretim Hizmetinin Niteliği	115	26
Müzik Eğitimi Kuramsal Eğitimi	19	21
Müzik Öğretmenliği Yeterlikleri	9	3
Öğretim Yaklaşımları/Stratejileri/Yöntemleri	13	-
Program İnceleme	12	1

Müzik eğitimi alanına yönelik 2000-2010 yılları arasında yapılmış olan lisansüstü tezler konu dağılımı açısından incelendiğinde birçok tezin birden fazla konu alanına hitap ettiği görülmüştür. Buna göre; müzik eğitimi alanında tamamlanan “yüksek lisans” tezlerinin konu alanlarına göre dağılımı incelendiğinde, en çok çalışılan konu alanının performans inceleme ve değerlendirme (n=172) boyutu olduğu görülmektedir. Bu boyutu müzik öğretim hizmetinin niteliği (n=115) ve müzik eğitimi kuramsal eğitimi (n=19) boyutları izlemektedir.

Müzik eğitimi alanında tamamlanan “doktora” tezlerinin konu alanlarına göre dağılımı incelendiğinde, en çok çalışılan konu alanının yüksek lisans tezlerinde de olduğu gibi performans inceleme ve değerlendirme (n=91) boyutunda olduğu görülmektedir. Bu alanı yine yüksek lisans tezlerine benzer şekilde müzik öğretim hizmetinin niteliği (n=26) ve müzik eğitimi kuramsal eğitimi (n=21) boyutları izlemektedir. Bu durum; müzik eğitimi alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının bilişsel ve devinışsel alan ağırlıklı olduğunu düşündürmektedir. Çalışma kapsamında incelenen tezlerin belirlenen konu alanlarının ayrıntılı şekilde dağılımı Tablo 7, Tablo 8 ve Tablo 9’da görülmektedir.

Tablo 7. Müzik Eğitimi Lisansüstü Tezlerinin Konu Alanına İlişkin Dağılımı-1 (Çalgı Eğitimi)

Performans İnceleme ve Değerlendirme Boyutu	Yüksek Lisans	Doktora
Çalgı Eğitimi İle İlgili Lisansüstü Tezler	N	n
Çalgı Eğitimi Genel	7	1
Piyano	33	20
Gitar	27	5
Flüt	6	3
Yaylı Çalgı-Genel	1	1
Keman	24	10
Viyolonsel	12	1
Viyola	5	2
Çalgı-Genel	1	1
Kaval	1	-
Bağlama	5	-
Ud	1	-
Obua	1	1
Trompet	1	-
Klarnet	1	-

Müzik eğitimi alanında yapılan tezlerin performans inceleme ve değerlendirme boyutu altında çalgı eğitimine yönelik konu dağılımı Tablo 7’de görülmektedir. Buna göre; tüm çalgıları ele alan ve çalgı eğitimi ile genel olarak ilgili olan tezlerin yanında en çok ele alınan konulardan birisi piyano çalgısı ile ilgili yüksek lisans tezleri (n=33) ve doktora (n=20) tezleri olmuştur. Yine yaylı çalgılar alanında keman çalgısı ile ilgili olan tez hem yüksek lisans (n=24) hem de doktora (n=10) düzeyinde en çok çalışılan konu sıralamasında yerini almaktadır. Bu durumda; lisansüstü öğrencilerin tez konularını belirlemelerinde müzik öğretmenliği lisans eğitimleri boyunca piyano dersini zorunlu olarak almalarının etkisi olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin yine öğrenimleri süresince almış oldukları bireysel çalgı eğitimlerinde, keman çalgısını çalan öğrenci sayısının diğer çalgıları çalan öğrenci sayısına göre fazla olduğu ve bununla doğru orantılı olarak tez çalışmalarında da bu çalgıyı konu olarak seçmeleri arasında bir paralellik olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, yaylı çalgılarla ilgili tezlerin oranının yüksek olmasının nedeninin, yaylı çalgıların müzik eğitimindeki yeri, işlevi ve öneminden kaynaklı olduğu söylenebilir.

Tablo 8. Müzik Eğitimi Lisansüstü Tezlerinin Konu Alanına İlişkin Dağılımı-2 (Eşlik Eğitimi-Orkestra/Koro Eğitimi-Ses Eğitimi-Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi)

Konu alanı	Yüksek Lisans	Doktora
	n	n
Eşlik Eğitimi		-
Genel	1	-
Piyano	3	1
Gitar	2	3
Orkestra Eğitimi	2	3
Koro Eğitimi	6	2
Ses Eğitimi	15	2
Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi	13	8

Tablo 8’de; müzik eğitimi alanında ve performans inceleme ve değerlendirme boyutu altında yapılmış olan eşlik eğitimi, orkestra/koro eğitimi, ses eğitimi ve müzik teorisi ve işitme eğitimi konulu tezlerin yüksek lisans ve doktora düzeyine göre sayısal dağılımı verilmektedir. Buna göre; ses eğitimi (n=15) alanında ve müzik teorisi ve işitme eğitimi (n=13) alanında yapılmış olan “yüksek lisans” tezlerinin sayısal oranın diğer konulara oranla daha fazla olduğu dikkat çekerken, özellikle müzik teorisi ve işitme eğitimi (n=8) konusunda “doktora” tezlerinin yoğunluk kazandığı görülmektedir. Eşlik eğitimi ve orkestra eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların az olması dikkat çekicidir.

Tablo 9. Müzik Eğitimi Lisansüstü Tezlerinin Konu Alanına İlişkin Dağılımı-4 (Uygulama Süreci)

Konu alanı	Yüksek Lisans	Doktora
	n	n
Müzik Öğretmenliği Programları Giriş Yetenek Sınavları	4	1
Müzik Öğretmenliğine Giriş/Başlangıç	6	1
Müzik Öğretmenliği Süreci	3	2
Müzik Öğretim Yöntemleri	13	1
Okul Öncesinde Müzik Eğitimi	19	9
İlköğretimde Müzik Eğitimi	58	4
Ortaöğretimde Müzik Eğitimi	5	11
İlköğretim ve Ortaöğretimde Müzik Eğitimi	1	1
GSSL'de Müzik Eğitimi	31	-
Lisansüstü Müzik Eğitimi	1	1

Tablo 9’da müzik eğitimi alanında uygulama süreci boyutu altında yapılmış olan tezlerin yüksek lisans ve doktora düzeyine göre sayısal dağılımı verilmektedir. Buna göre “yüksek lisans” tezleri kapsamında ilköğretimde müzik eğitimi (n=58) ve Güzel Sanatlar ve Spor Liselerindeki müzik eğitimine (n=31) yönelik yapılmış tezlerin sayısal oranın yüksek olduğu görülmektedir. Bunun yanında “doktora” tezleri incelendiğinde ortaöğretimde müzik eğitimi (n=11) ve okul öncesinde müzik eğitimi (n=9) konularının daha fazla ele alınmış olduğu görülmektedir. Yüksek lisans tezlerinin büyük çoğunluğunun (n=58) ilköğretimdeki müzik eğitimine yönelik olduğu görülürken, bu konudaki doktora tezlerinin (n=4) sayıca az olması dikkat çekicidir.

Tablo 10. Müzik Eğitimi Lisansüstü Tezlerinin Konu Alanına İlişkin Dağılımı-3

Konu alanı	Yüksek Lisans	Doktora
	n	n
Müzik Tarihi	3	1
Müzik Kültürü	12	2
Müzik Teknolojisi	2	3
Türk Müziği-Genel	1	6
Geleneksel Türk Sanat Müziği	2	-
Türk Halk Müziği	2	2
Müzik Psikolojisi	1	7
Program İnceleme	8	-
Özel Eğitim Gerekisini Olan Kişilerde Müzik Eğitimi	1	8

Tablo 10’da müzik eğitimi alanında yapılmış olan diğer konulu tezlere yer verilmiştir. “Yüksek lisans” tezleri incelendiğinde müzik kültürü (n=12) ile ilgili konu daha fazla ele alınırken, “doktora” tezleri incelendiğinde özel eğitim gereksinimi olan kişilerde müzik eğitimi konusu (n=8) daha çok ele alınmıştır. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda; ülkemizde özel eğitime gereksinim duyan kişilere yönelik çalışmaların yapılmasının olumlu bir yaklaşım olduğu söylenebilir.

Tablo 11. Araştırma Kapsamındaki Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Model Açısından Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Yüksek Lisans								Doktora							
	Betimsel		Deneyysel		Karma		n		Betimsel		Deneyysel		Karma		n	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
2000	6	100	-	-	-	-	6	100	2	100	-	-	-	-	2	100
2001	18	94.73	1	5.26	-	-	19	100	5	71.42	2	28.57	-	-	7	100
2002	12	100	-	-	-	-	12	100	8	72.72	2	18.18	1	9.09	11	100
2003	9	100	-	-	-	-	9	100	3	100	-	-	-	-	3	100
2004	8	80.00	2	20.00	-	-	10	100	1	25.00	1	25.00	2	50.00	4	100
2005	18	94.73	1	5.26	-	-	19	100	6	85.71	1	14.28	-	-	7	100
2006	57	87.69	6	9.23	2	3.07	65	100	3	50.00	1	16.66	2	33.33	6	100
2007	47	90.38	5	9.61	-	-	52	100	17	68.00	6	24.00	2	8.00	25	100
2008	40	86.95	6	13.04	-	-	46	100	5	41.66	4	33.33	3	25.00	12	100
2009	40	93.02	2	4.65	1	2.32	43	100	4	25.00	9	56.25	3	18.75	16	100
2010	17	80.95	4	19.04	-	-	21	100	4	80.00	-	-	1	20.00	5	100
Toplam	272	90.06	27	8.94	3	0.99	302	100	58	59.18	26	26.53	14	14.28	98	100

Tablo 11’de de; yüksek lisans ve doktora tezlerinde seçilmiş olan modellerin (betimsel model, deneyysel model, karma model) yıllara göre dağılımı görülmektedir. Yüksek lisans tezleri yıllara göre incelendiğinde 2000-2010 yılları arasındaki her yılda araştırmacıların betimsel modeli ağırlıklı olarak tercih ettikleri görülmektedir. Buna karşılık son beş yılda deneyysel çalışmaların da literatüre kazandırıldığı dikkat çekmektedir. Doktora tezlerinde ise; özellikle son beş yılda deneyysel modelli tezlerin yanında hem deneyysel, hem betimsel modelin bulunduğu karma modelli tezlerin sayıca ağırlık kazanmaya başladığı söylenebilir. Bu durum özellikle son yıllarda deneyysel ve karma modelli çalışmaların da en az betimsel modelli çalışmalar kadar tercih sebebi olduğunu göstermekte, müzik eğitimi alanındaki uygulama ağırlıklı çalışmaların araştırma kapsamı açısından ön plana çıktığını düşündürmektedir.

Tablo 12. Araştırma Modellerinin Sınıflandırılması

Araştırmanın Modeli	Yüksek Lisans		Doktora	
	Tez Sayısı(f)	%	Tez Sayısı(f)	%
Tarama Modeli (Betimsel)	272	90.06	26	26.53
Deneme Modeli (Deneyysel)	27	8.94	58	59.18
Deneme-Tarama Modeli (Karma)	3	0.99	14	14.28
Toplam	302	100.00	98	100.00

Tablo 12’de görüldüğü gibi, yüksek lisans tezlerinde kullanılan araştırma modelinin % 90.06’sının betimsel model, % 8.94’ünün deneyysel model, % 0.99’unun ise her iki modelin de kullanıldığı karma modellerin seçildiği araştırmalar oluşturmaktadır. Doktora tezlerinde ise % 59.18’inin deneyysel model, % 26.53’ünün betimsel model ve % 14.28’inin karma modeller olarak yapıldığı görülmektedir. Tablodan da anlaşıldığı üzere; yüksek lisans tezlerinde daha ziyade betimsel modeller tercih edilirken, doktora tezlerinde deneyysel model tercih edilmektedir. Bu durum Gürdal, Bakioğlu ve Öztuna (2005: 53)’nın da belirttiği gibi; yüksek lisans tezleri öğrencinin araştırma yapması, tez yazması, bilimsel araştırma yöntemini her konuya uygulayabilmesini gerektirirken; doktora tezlerinde daha çok orijinallik aranmasından da kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 13. Araştırma Kapsamındaki Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin Yöntemsel Açıdan Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Yüksek Lisans								Doktora							
	Nicel		Nitel		Karma		n		Nicel		Nitel		Karma		n	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
2000	5	83.33	1	16.66	-	-	6	100	1	50.00	1	50.00	-	-	2	100
2001	15	78.94	4	21.05	-	-	19	100	6	85.71	-	-	1	14.28	7	100
2002	11	91.66	1	8.33	-	-	12	100	10	90.90	1	9.09	-	-	11	100
2003	8	88.88	1	11.11	-	-	9	100	3	100	-	-	-	-	3	100
2004	10	100	-	-	-	-	10	100	4	100	-	-	-	-	4	100
2005	12	63.15	4	21.05	3	15.78	19	100	6	85.71	1	14.28	-	-	7	100
2006	46	70.76	15	23.07	4	6.15	65	100	5	83.33	-	-	1	16.66	6	100
2007	36	69.23	11	21.15	5	9.61	52	100	15	60.00	6	40.00	4		25	100
2008	37	80.43	7	15.21	2	4.34	46	100	8	66.66	2	16.66	2	16.66	12	100
2009	32	74.41	9	20.93	2	4.65	43	100	13	81.25	-	-	3	18.75	16	100
2010	19	90.47	2	9.52	-	-	21	100	2	40.00	-	-	3	60.00	5	100
T o - p l a m	231	76.49	55	18.21	16	5.29	302	100	73	74.48	11	11.22	14	14.28	98	100

Tablo 13 incelendiğinde, müzik eğitimi ile ilgili olarak 2000-2010 yılları arasında yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezlerinin yöntemlerinin dağılımı görülmektedir. Bilindiği üzere, eğitim bilim alanında yapılan çalışmalarda araştırma yöntemi olarak iki farklı yöntem ön plana çıkmaktadır. Bunlar nicel araştırma yöntemleri ve nitel araştırma yöntemleridir (Altıparmak ve Nakiboğlu, 2005: 355). Tablo 13'ten de görüleceği gibi; yüksek lisans tezlerinde ve doktora tezlerinin her ikisinde nicel, nitel ve karma (nitel + nicel) yaklaşımların beraber kullanıldığı çalışmalar bulunmakla birlikte nicel çalışmaların ağırlıklı olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre; müzik eğitimi alanında tamamlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinde araştırma türü olarak nicel yöntemin daha çok tercih edildiği söylenebilir.

Tablo 14. Araştırma Yöntemlerinin Sınıflandırılması

Araştırmanın Yöntemi	Yüksek Lisans		Doktora	
	Tez Sayısı (f)	%	Tez Sayısı (f)	%
Nitel	55	18.21	11	11.22
Nicel	231	76.49	73	74.48
Nitel ve Nicel (Karma)	16	5.29	14	14.28
Toplam	302	100.00	98	100.00

Tablo 14'te 2000-2010 yılları arasında yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezlerinin yöntemlerinin sınıflandırılması görülmektedir. Buna göre; yüksek lisans tezlerinin % 76.49'unun ve doktora tezlerinin ise % 74.48'inin nicel yöntemle yapılmış olması dikkat çekicidir. Bu bulgu, Türnüklü'nün (2001) eğitim alanında yapılan araştırma ve tezlere bakıldığında büyük bir kısmının nicel araştırmalara dayandığı bulgusuyla da paralellik göstermektedir. Bu durumun nedeni olarak ise; nicel araştırma yöntem bilgisine hakim olunması ya da benimsenmesi, süre açısından nitel araştırmanın uzun zaman alması, nitel araştırma konusunda yeterli bilgiye sahip olunmaması, incelenen ya da seçilen araştırma konularına nicel yaklaşımın daha uygun olması sayılabilir.

Tablo 15. Örneklem Gurubunun Dağılımı

Örneklem Gurubunun Özellikleri	Yüksek Lisans (f)	Doktora (f)
Öğrenci (Lisans)	71	46
Öğrenci (İlköğretim)	38	12
Öğrenci (AGSSL)	24	5
Öğrenci (Ortaöğretim)	5	
Öğrenci (Okul Öncesi)	4	
Öğrenci (Lisansüstü)	1	
Öğretmen (Müzik Öğretmeni)	28	9
Öğretmen (AGSSL)	14	
Öğretmen (Okul Öncesi Öğretmeni)	11	1
Öğretmen (Sınıf Öğretmeni)	5	
Öğretmen (Karma Branşlar)	3	
Öğretim Elemanı	60	26
Okul İdarecileri	4	
Veli	2	
Eser/Şarkı/Kitap/Etüt/Metot vb.	42	19
Diğer	37	1

Tablo 15’e göre, müzik eğitimi alanında yüksek lisans ve doktora düzeyinde hazırlanan tezlerde, evren ve örneklem grubunda en çok lisans öğrencilerinin (yüksek lisans n=71, doktora n=46) yer aldığı görülmektedir. Bu örneklem grubunu yüksek lisans tezlerinde sırasıyla öğretim elemanı (n=60), eser/şarkı/kitap/etüt/metot vb. (n=42) incelenmesi ve ilköğretim öğrencisi (n=38) izlemektedir. Doktora tezlerinde de çalışılan örneklem gruplarında lisans öğrencilerinin ardından yüksek lisans tezlerine olduğu gibi öğretim elemanı (n=26) ve eser/şarkı/kitap/etüt/metot vb. (n=19) gelmektedir. Bu sonuçlara dayalı olarak, evren ve örneklem bakımından müzik eğitimi alanında, yüksek lisans ve doktora tezlerinde büyük çoğunlukla lisans düzeyindeki öğrenciler üzerine odaklanıldığı söylenebilir.

Tablo 16. Kullanılan Veri Toplama Araçlarının Dağılımı

Kullanılan Veri Toplama Araçları	Yüksek Lisans	Doktora
	f	f
Anket	171	36
Görüşme Formu	45	38
Testler	33	28
Ölçekler	23	14
Doküman İnceleme	60	12
Gözlem Formu	14	19
Envanter	1	2
Diğer (öğrenci ürün dosyası, değerlendirme ölçeği)	-	3

Tablo 16’da incelenen 302 yüksek lisans ve 98 doktora tezinde kullanılan veri toplama araçları görülmektedir. Yapılan bu çalışma sırasında, bazı araştırmalarda tek bir veri toplama yöntemini tercih etmektense, araştırmacıların birden fazla veri toplama aracı kullanmış oldukları görülmüştür. Yapılan incelemeler sonucunda yüksek lisans tezlerinde veri toplama aracı olarak anketin (n=171), doktora tezlerinde ise görüşme formunun (n=38) öncelikli olarak kullanıldığı görülmüştür. Bu veri toplama araçlarından sonra en çok kullanılan veri toplama araçları yüksek lisans tezlerinde sırasıyla; doküman inceleme (n=60), görüşme formu (n=45) ve testler (n=23) olurken; doktora tezlerinde anket (n=36), testler (n=28) ve gözlem formu (n=19) olduğu görülmektedir. Buna göre, müzik öğretmenliği yüksek lisans ve doktora tezlerinde nicel yöntembilim kapsamında değerlendirilen veri toplama araçlarının (anketler, ölçekler, testler) daha çok tercih edildiği söylenebilir.

4. Sonuç ve Tartışma

Performans inceleme ve değerlendirme konulu lisansüstü tezlerine hem yüksek lisans, hem de doktora aşamasında ağırlık verildiği görülmektedir. Müzik eğitimi alanında çalgı eğitimi, ses eğitimi, koro ve orkestra eğitimi gibi birçok alanın performansa dayalı alanlar olduğu göz önünde bulundurulduğunda performans inceleme ve değerlendirme ağırlıklı lisansüstü tezlerin sayısal oranın fazla olması beklenen bir durumdur. Ancak müzik eğitimi alanında bu çalışmaların yanı sıra; müzik öğretmenliği yeterlikleri, öğretim yaklaşımları/stratejileri/yöntemleri gibi konular üzerinde de yapılan araştırmalara fazlaca rastlanılmamıştır.

İncelenen tezler araştırma modeli/yöntemi olarak ele alındığında genel olarak nicel çalışmaların ön planda olduğu görülmektedir. Verilerin istatistiksel olarak değerlendirilerek genellenirildiği nicel çalışmaların sonuçları, çok sayıda deneye ulaşılması ve genellenebilir öneriler içermesi açısından önemlidir; ancak örnek olaylar teşkil edecek az sayıda denekle derinlemesine incelemeye yapmaya olanak sağlayacak nitel çalışmaların da, daha özel verilere ulaşılmasını sağlaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırma yöntemi olarak farklılık arz eden ve günümüzde gelişmiş ülkelerde son derece rağbet edilen nitel araştırma yöntemlerine de önem verilmesi gerekliliği ortadadır (Gürdal, Bakioğlu ve Öztuna, 2005: 57) ve incelemesi yapılan tezlerde de bu konunun yetersizliği görülmüştür.

Tezlerin genelinde örneklem gurubunu ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin oluşturduğu görülmekte, başta müzik öğretmenleri olmak üzere, okul öncesi öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve diğer branş öğretmenleri üzerinde yapılan çalışmaların az sayıda olduğu göze çarpmaktadır. Üniversitede eğitim görmekte olan öğretmen adaylarına yönelik tez çalışmalarının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının üzerinde yapılan bu çalışmaların yardımıyla; gerek öğretmen eğitimindeki eksikliklerin ortaya konması sağlanmakta, gerekse gelecekteki öğretmen profilinin görülmesine olumlu yönden katkı sağlandığı düşünülmektedir. Okullardaki müzik, sınıf ve okul öncesi branşlarında görev yapmakta olan öğretmenlerle yapılan çalışmalarla, müzik eğitimindeki mevcut durumun saptanması, öğretmenlerin sorun ve ihtiyaçları, mesleki yetersizlik ve deneyimsizliklerin giderilmesi konularının da göz önünde bulundurulmasının etkili olacağı düşünülmektedir. Gürdal, Bakioğlu ve Öztuna’nın (2005: 53) da belirttiği gibi, bu tür çalışmalar aynı zamanda birer hizmet içi eğitim niteliği de taşıyabilir.

5. Öneriler

1. Müzik eğitimi alanında hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinde, performans inceleme ve değerlendirme ile müzik öğretim hizmetinin niteliği konularının yanı sıra öteki konu alanlarına (müzik öğretmenliği yeterlikleri, öğretim yaklaşımları/stratejileri/yöntemleri vb.) yönelik çalışmalar da yapılmalıdır.

2. Müzik eğitimi alanından hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinde, yöntem seçiminde nitel ve karma (nicel + nicel) araştırma yaklaşımına da ağırlık verilmelidir.

3. Müzik eğitimi alanında bilişsel ve devinışsel alanların yanı sıra duyuşsal alan davranışlarının geliştirilmesiyle ilgili araştırmalara da önem verilmeli ve bu konuda lisansüstü tez çalışmaları yapılmalıdır.

4. Yurt dışında müzik ve müzik eğitimi alanında yapılan tezlerin incelenmesine yönelik yayınların kitap haline dönüştürüldüğü gibi (Gordon, 1964); ülkemiz üniversitelerinde müzik eğitime yönelik yapılmış olan lisansüstü düzeydeki tezlere ait çalışmalar da kitap halinde yayınlanmalı ve bu yolla Türkiye’de müzik eğitimi alanında yapılmış olan tezlerin bibliyografyaları, araştırma konuları, model ve yöntemleri, bulgu ve sonuçlarının dünyaca duyurulmasına yönelik çalışmalara yer verilmelidir.

KAYNAKLAR

- Altıparmak, M. & Nakiboğlu, M. (2005). *Fen Bilimleri Eğitimi Lisansüstü Tez Çalışmalarında Uygulanan Nitel ve Nicel Yöntemler*. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi (Özel Sayı 1), Sayı 17, 355-358.
- Ayhan, A. (2006). *Müzik Öğretmenliği Programlarında Yapılan Yüksek Lisans Tezlerinin ve Okutulan Yüksek Lisans Derslerinin Karşılaştırılmalı Değerlendirilmesi*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya.
- Bakioğlu, A. & Gürdal, A. (2001). *Lisansüstü Tezlerde Danışman ve Öğrencilerin Rol Algıları: Yönetim İçin Göstergeler*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21: 9-18.
- Demirbatır, E. (2001). *Yaylı Çalgılar Yüksek Lisans, Doktora ve Sanatta Yeterlik Tez Bibliyografyası*. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt XIV, Sayı 1, 143-150.
- Demirel, M. (2008). *Eğitim Programları ve Öğretim Alanındaki Bilim Uzmanlığı Tezlerinin İncelenmesi Üzerine Bir Çalışma: Hacettepe Üniversitesi Örneği*. Anadolu Üniversitesi, III. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu, Lisansüstü Eğitimde Sorunlar ve Çözüm Önerileri, 17-20 Ekim 2008, Eskişehir.
- Ece, A. S. (2007). *Bilimsel Dergilerde Yayınlanan Müzik Makaleleri (Bir Bibliyografya Denemesi)*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:15, Cilt:2, 45-81.
- Ece, A. S. (2007) (2). *Çoksesli Türk Müziği Bestecileri İle İlgili Lisansüstü Tez ve Yayınlar Antolojisi*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 9, Sayı 2.
- Gençel Ataman, Ö. (2009). *Ülkemizde Flüt ve Flüt Eğitimi Alanlarında Yapılan Lisansüstü Tezler*. Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt 17, No:1, 341-352.
- Gordon, R. D. (1964). *Doctoral Dissertations in Music and Music Education, 1957-1963*. Journal of Research in Music Education, Volume XII, Spring, Number 1, pp 1+3-112.
- Gürdal, A., Bakioğlu A. & Öztuna, A. (2005). *Fen Bilgisi Eğitimi Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi*. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 17, 53-58.
- Hammersley, M. & Atkinson, P. (1995). *Ethnography: Principles in Practice* (2nd ed.). London: Routledge.
- Köse, H. S. (2009). *Tarihsel Süreç ve Günümüzdeki Görüntüsü İle Müzik Eğitiminde Lisansüstü Programlar*. 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, 23-25 Eylül 2009, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Samsun.
- Sağır, T. (2005). *Müzik Öğretmenliği Bilim Dallarında Çalışılan Lisansüstü Tezlerin Enstitü Farklılıkları Açısından Değerlendirilmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi (Özel Sayı 1), Sayı 17, 243-245.
- Türnüklü, A. (2001). *Eğitimbilim Alanında Aynı Araştırma Sorusunu Yanıtlamak İçin Farklı Araştırma Tekniklerinin Birlikte Kullanılması*. Eğitim ve Bilim. Cilt 26 (120): 8-13.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.